

Henrik Jensen, professor, phd
Økonomisk Institut
Københavns Universitet

16. april, 2010

Kommentar i *Information*, 19. april 2010

Efter væksten kommer fordømmene?

Information har i den seneste tid rapporteret fra en konference i Barcelona, der har behandlet alternative tilgangsvinkler til analyser af bl.a. økonomisk vækst og miljøøkonomi. Jeg har med interesse læst med, men må indrømme, at der ikke er kommet særlig meget nyt frem. At eksempelvis BNP er en problematisk indikator for velfærd har de fleste økonomer vidst igennem lang, lang tid. At foreslå øget regulering af finanssektoren, som jo er den altoverskyggende syndebug for den omfattende nuværende økonomiske krise, er der heller ikke noget revolutionerende i.

På lederplads torsdag d. 15. april fremhæver jsn alligevel i positive vendinger en række af de fremkomne forslag som konferencen har resulteret i, hvoraf mange sigter mod at gavne miljøvenlige aktiviteter. Det er jo yderst respektabelt, men forslagene virker dog for vage til at kunne vurderes ordentligt (og nogle er forbavsende nationalistisk orienterede). Men hovedsigtet med lederen synes at fremme en fordom om, at de fleste mainstream-økonomer tror på evig vækst og er ret ligeglade med miljøet. Desuden fører de en "strudsepolitik" som tilsyneladende betyder, at de nægter at forholde sig til uomgængelige fakta, der siger, at der er grænser for vækst, og at en kapitalistisk markedsøkonomi kun kan overleve under positiv vækst som skader miljøet og menneskelig trivsel. Så derfor appelleres der indtrængende til, at nu- og forhenværende økonomiske vismænd går ind i debatten for at "se udfordringen i øjnene"; en udfordring som konferencen har anskueliggjort.

Nu tilhører jeg ganske vist ikke "koret" af vismænd, men jeg prøver alligevel at bryde opfattelsen af tavshed. Som den mainstream-økonom mange nok vil betegne mig som, vil jeg have lov til at indvende, at tavshed ikke altid er et udtryk for en manglende vilje til at tage udfordringer op. Problemet kan i stedet være, at når beskrevne udfordringer bygger på tilpas fejlagtige præmisser, så er det af og til et rimeligt valg at undlade at bruge sin begrænsede tid på at gå i rette med de åbenlyse misforståelser der opstilles. For det første kombineres en personlig holdning af Herman Daly om "neoklassiske" økonomers tro på vækst i al evighed, og nogle ikke klart definerede udsagn af samme om en økonomis ikke-immaterielle indhold, til en konklusion om, at langsigtet vækst uden grænser er en umulighed. Langsigtet vækst uden grænser er selvfølgelig muligt. Selv med endelige ressourcer kan en vedvarende forøgelse af deres produktivitet skabe konstant vækst. Om det er sandsynligt er selvfølgelig en helt anden sag. Dernæst hævder jsn, at en kapitalistisk markedsøkonomi er karakteriseret ved den mærkværdighed kun at kunne skabe samfundsmæssig stabilitet ved selv at vokse." Dette er fuldstændigt forkert (medmindre "samfundsmæssig stabilitet" dækker over en for mig ukendt og subtil definition). Den mest traditionelle, klassiske model for en kapitalistisk økonomi behøver ikke at indeholde vækst for at vise kapitalismens teoretiske

fortræffeligheder. Udsagn som "vokser den ikke, falder den og udløser krise" er simpelthen derfor ikke noget seriøst præmis for nogen fornuftig diskussion af de vigtige afvejninger mellem vækst og dens determinanter (hvoraf en "labil" finanssektor næppe har de store konsekvenser på langt sigt), miljømæssige konsekvenser af økonomisk aktivitet, og den kortsigtede væksts betydning for en effektiv anvendelse af den mest sårbare ressource: mennesket.

Så hvis man blot er ude på at præsentere og bekræfte fordomme om mainstream-økonomer ved at præsentere læserne for en farverig blanding af politisk korrekthed og fejl, så må man nok indstille sig på tavshed. Og man må dernæst overveje, om disse økonomer rent faktisk diskuterer disse sindssygt vigtige emner, men nogen gange springer information over i forbifarten, da de deri opstillede "udfordringer" er formuleret som fordomsfulde sammenhænge, hvis relation til virkelighedens verden er mere end løs.